

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»
Директори Институти иқтисодиёт
ва демографияи Академияи миллии
илемҳои Тоҷикистон, д.и.и., профессор
Ш.Раҳимзода
«13» 09 соли 2022

ХУЛОСАИ

шуъбаи таҳқиқоти муқоисавии иқтисодии Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи миллии илемҳои Тоҷикистон ба диссертатсияи Мухаков Манучехр Амирхонович дар мавзӯи «Муқаммалгардонии механизми иқтисодии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилоти олӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илемҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси: 08.00.13 – Иқтисодиёти ҷаҳон пешниҳод шудааст.

Диссертатсияи Мухаков Манучехр Амирхонович дар мавзӯи «Муқаммалгардонии механизми иқтисодии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилоти олӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар шуъбаи таҳқиқоти муқоисавии иқтисодии Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи миллии илемҳои Тоҷикистон ичро гардидааст.

Мухаков Манучехр Амирхонович соли 1993 дар ноҳияи Данғараи вилояти Ҳатлон, дар оилаи зиёй таваллуд шудааст. Соли 2015 Дошишгоҳи (Славянин) Россия ва Тоҷикистонро бо ихтисоси иқтисодӣ ҳатм намудааст.

Аз соли 2017 аспиранти рӯзонаи Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи миллии илемҳои Тоҷикистон буда, соли 2020 онро ба итном расондааст.

Имтиҳонҳои минимуми номзадиро аз фанҳои забони хориҷӣ (англисӣ) бо баҳои 4 (хуб) ва фанни таърихи фалсафаи илмро бо баҳои 4 (хуб) дар Академияи миллии илемҳои Тоҷикистон супоридааст.

Роҳбари илмӣ: Қодирзода Диловар Баҳриддин – доктори илемҳои иқтисодӣ, профессори кафедраи назарияи иқтисодии Дошишгоҳи миллии Тоҷикистон мебошад.

Мавзӯи кори диссертационӣ дар ҷаласаи васеи шуъбаи таҳқиқоти муқоисавии иқтисодии Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон мухокима шудааст. (протоколи №5 аз 5 сентябри соли 2022).

Мубрамӣ ва зарурати баргузории таҳқиқот. Моделҳои муосири рушди бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ ба низоми мубодилаи дониш тариқи табодули донишҷӯён, устодон асосос мегирад, ки масъалаи рушди содирот ва воридоти хизматрасониҳои таҳсилотиро дар кишвар ба миён мегузорад. Дар ин ҷабҳа, баланд бардоштани иқтидори муассисаҳои олии кишвар бо мукаммалгардонии сохтори кадрии онҳо, низоми идоракуни сифати таҳсилот, рушди ҳамкориҳои байналмилалии онҳо асос мегирад. Ҳамин тавр, байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ раванди объективӣ ва мунтазам рушдкунанда мебошад, ки дар баробари муаррифии арзишҳои иқтисодӣ ва фарҳангии кишвар сарчашмаи муҳими воридоти асьори хориҷӣ ва технологияи нав ба кишвар буда, омили муҳими рушди иқтисодӣ арзёбӣ мегардад.

Аз ин лиҳоз, мукаммалгардонии механизми иқтисодии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дарназардошти тамоюлҳои бавуқуъоянда ҷузъи муҳими сиёсати омодакуни кадрҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон буда, таъмини рақобатпазирии муассисаҳои олии кишвар мебошад. Ҳамаи ин муҳимияти мавзӯи илмӣ-таҳқиқотиро арзёбӣ менамояд.

Мақсади таҳқиқот. Мақсади кори диссертационӣ аз таҳия ва асосноккунии механизми иқтисодии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат аст.

Вазифаҳои таҳқиқот. Расидан ба мақсади мазкур гузориш ва ҳалли вазифаҳои зерини таҳқиқотро талаб менамояд:

- муайянкунии моҳият ва маҳсусиятҳои категорияҳои «байналмилалишавӣ», «фаъолияти берунаи муассисаҳои олии қасбӣ» ва «бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ», нақши онҳо дар рушди иқтисодиёти кишвар;

- таҳқиқи усулҳои танзими содироти хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ;
- баҳодиҳии вазъи муосир ва тамоюли байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- арзёбии рушди савдои берунаи хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- ошкорсозии самтҳои стратегии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон;
- мукаммалгардонии механизми дастгирии давлатии рушди содироти хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Объекти таҳқиқот фаъолияти байналмилалишавии муассисаҳои олии кишвар ҳамчун субъекти асосии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ маҳсуб меёбанд.

Мавзӯи таҳқиқот муносибатҳои ташкилию иқтисодие мебошад, ки дар раванди байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ зухур мекунанд.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқот.

Ҳамаи давраҳои ичрои таҳқиқот бо иштироки бевоситаи унвонҷӯ сурат гирифтааст. Саҳми шахсии муаллиф дар таҳқиқоти гузаронидай диссертационӣ, дар муайян намудани ҳадафҳо, мавзӯъ ва объекти таҳқиқот, асоснок намудани номгӯи вазифаҳои таҳқиқот ва ҳаллу фасли онҳо, дар бурда расонидани муқаррапоти назариявӣ ва методии таҳқиқот то ба марҳилае, ки истифодабарии онҳоро ҷиҳати мукаммалгардонии муқаррапоти ташкилий-иқтисодии механизмҳои рушди бозори хизматрасонии байналмилалӣ дар доираи ҷаҳонишавии иқтисодиёт зоҳир мегардад.

Дараҷаи эътиимонкӣ натиҷаҳои таҳқиқот; бо истифодаи аниқ ва мақсадноки сарчашмаҳои оморӣ оид ба мушкилоти таҳқиқшаванда, ҳаҷми калони иттилооти истифодашудаи аввалия тасдиқ карда шудааст ва ин ба унвонҷӯ имконият додааст, ки таҳлили амиқи коркард ва идоракунии механизми байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотиро доир намояд.

Навгонии илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз асосноксозии назариявии раванди байналмилалишавии хизматрасониҳои таҳсилотӣ ҳамчун раванди объективии ҳамгирои муассисаҳои олии кишвар ба хочагии ҷаҳонӣ ва коркарди тавсияҳои амалӣ доир ба баланд бардоштани рақобатпазирии онҳо дар шароити ҷаҳонишавӣ иборат мебошад. Натиҷаҳои назарраси таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки дорои навгонии илмӣ мебошанд, инҳоянд:

- моҳият ва маҳсусиятҳои байналмилалишавӣ ҳамчун раванди объективии ҳамгирои муассисаҳои олии қасбӣ ба хочагии ҷаҳонӣ дақиқ карда шуда, хусусиятҳои ҳос, марҳилаҳо ва тамоюли он ошкор карда шудааст;
- усулҳои танзими содироти хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ таҳқиқ карда шуда, зарурати танзими ҷараёни байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ асоснок карда шудааст.
- вазъи муосир ва тамоюли байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо таҳқиқи нишондихандаҳои асосии рушди он арзёбӣ карда шудааст,
- рушди савдои берунаи хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон арзёбӣ карда шуда, проблемаҳои онҳо ошкор карда шудаанд.
- самтҳои стратегии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон бо дар назардошти вазъи муосир ва тамоюли байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ ошкор карда шудаанд;
- механизми дастгирии давлатии рушди содироти хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди вусъатёбии раванди ҳамгирои бозори хизматрасониҳои таҳсилотӣ таҳия карда шуда, тавсияҳои методӣ оид ба баланд бардоштани рақобатпазирии муассисаҳои таҳсилоти олии кишвар пешниҳод карда шудаанд.

Аҳамияти назариявӣ ва амалии натиҷаҳои таҳқиқот аз он иборат аст, ки натиҷаҳои илмӣ ва пешниҳодҳои дар кори диссертатсионӣ бадастомада, барои баландбардории рақобатпазирии муассисаҳои олии кишвар дар шароити аъзошавӣ ба созмонҳои байналмилалӣ дар соҳаи маориф амалӣ хоҳанд гашт. Хулосаҳои

пешниҳодкардаи муаллиф имконият медиҳанд, ки рушди содироти хизматрасониҳои таҳсилотӣ дар кишвар ҳавасманд гардонида шаванд.

Натиҷаҳои таҳқиқотро дар корхонаҳои муассисаҳои олии кишвар ва мақомоти танзимкунандай соҳа метавонанд, ҳангоми асосноккунии сиёсати танзими соҳа, ҳамчунин, мониторинги фаъолияти байналмилалии донишгоҳҳои олии касбӣ истифода баранд.

Мутобиқати мундариҷаи диссертатсия ба ихтисоси интихобнамуда.

Мазмуну мундариҷаи таҳқиқоти диссертатсионӣ ба бандҳои зерини Шиносномаи феҳристи ихтисосҳои аз ҷониби КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқшуда аз рӯйи ихтисоси 08.00.13 - Иқтисодиёти ҷаҳон мувофиқат дорад: 9. Созмонҳои иқтисодии байналмилалӣ, нақши онҳо дар танзими иқтисодиёти ҷаҳон. Иштироки Тоҷикистон дар раванди мазкур. 11. Механизмҳои танзими тиҷорати байналмилалӣ. 26. Манфиатҳои иқтисодии беруни Тоҷикистон дар бозори ҷаҳонӣ ва дар муносабат бо кишварҳои алоҳида ва гурӯҳи кишварҳо. Проблемаҳои геоиқтисодии Ҷумҳурии Тоҷикистон, афзалиятҳои стратегии он ва дурнамои фаъолияти иқтисодии берунӣ. 27. Амнияти иқтисодии миллӣ ва байналмилалӣ. Асосҳои назариявӣ ва методологии таъмини амнияти иқтисодии беруни Ҷумҳурии Тоҷикистон. 28. Роҳҳо ва шаклҳои ҳамгирии Тоҷикистон ба системаи робитаҳои ҳоҷагии ҷаҳонӣ. Вижагиҳои фаъолияти иқтисодии берунӣ дар сатҳи корхонаҳо, соҳаҳо ва минтақаҳо. 29. Иштироки Ҷумҳурии Тоҷикистон дар тақсимоти байналмилалии меҳнат. Ташаккул ва дурнамои инкишофи иқтидори содиротӣ ва эҳтиёҷоти воридотии иқтисодиёти Тоҷикистон. Имкониятҳои беҳтарсозии маҳсусгардонии байналмилалии иқтисодиёти Тоҷикистон.

Муқаммалии баёни маводи диссертатсионии дар корҳои унвонҷӯ интишор намуда.

Муқаррароти асосӣ ва хулосаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ дар 5 интишороти унвонҷӯ, аз ҷумла, 3 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандай Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон нашр гардидаанд. Ҳаҷми

умумии интишорот вобаста ба мавзӯи таҳқиқот 3,12- ҷузъи чопиро ташкил медиҳад.

Феҳрасти интишорнамуда тибқи мавзӯъҳои кори диссертатсионӣ:

а) мақолаҳое, ки дар нашрияҳои тақризшавандай Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба табъ расидаанд:

[1-М] Мухаков М.А. Даствардҳои кишварҳои хориҷӣ дар соҳаи байналмилалишавии хизматрасониҳои таҳсилотӣ ва имкониятҳои рушди он дар Тоҷикистон [Матн] / М.А. Мухаков // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – 2021. – № 2(74). – С. 279-294.

[2-М] Мухаков М.А. Марҳилаҳои рушди таҳсилоти олии касбӣ дар Тоҷикистон ва дурнамои имконияти рушди он [Матн] / М.А. Мухаков // Иқтисодиёти Тоҷикистон. – 2021. – № S2. – С. 145-151.

[3-М] Мухаков М.А. Роҳҳои баланд бардоштани рақобатпазирии макотиби олии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бозори ҷаҳонии хизматрасониҳои таҳсилотӣ [Матн] / Д.Б. Қодирзода, М.А. Мухаков // Тоҷикистон ва ҷаҳони имрӯз. – 2022. - № 3(79). – С. 177-191.

б) Мақолаҳое, ки дар дигар нашрияҳо ба табъ расидаанд:

[4-М] Мухаков М.А. Показатели внедрения инновационной деятельности на предприятиях [Текст] / У. М. Джумаев, М.А. Мухаков, П. Лоиков // Материалы республиканской научно-практической конференции на тему “Нақш ва моҳияти сармояи инсонӣ дар рушди инноватсионии Тоҷикистон”, Душанбе, 27-28 ноября 2020 года. -Экономика Таджикистана. – 2019. – № 3. – С. 87-92.

[5-М] Мухаков М.А. Ташаккули рушди инноватсионӣ дар соҳаҳои низоми идоракуни ҳамлу нақли байналмилалӣ дар Тоҷикистон [Матн] / А.А. Шералиев, М.А. Мухаков, К.О. Бобоев // Маводҳои конференсияи ҷумҳуриявии илмӣ-амалӣ дар мавзӯи “Концепсияи инноватсионии рушди иқтисодиёти Ҷумҳурии Тоҷикистон: асосҳои назариявӣ, муаммоҳо ва самтҳои амалисозии он”, Душанбе, 5-6 декабря соли 2019. - Иқтисодиёти Тоҷикистон. – 2020. – № S4-1. - С. 119-122.

Қарор карда шуд:

1. Кори диссертационии Мухаков Манучехр Амирхонович дар мавзӯи: «Мукаммалгардонии механизми иқтисодии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилоти олий дар Ҷумҳурии Тоҷикистон», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои иқтисодӣ аз рӯи ихтисоси 08.00.14 – иқтисодиёти ҷаҳон пешниҳод гардидааст, ба талаботҳои Комиссияи олии аттестаціонии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ мебошад.

2. Кори диссертационии Мухаков Манучехр Амирхонович дар мавзӯи: «Мукаммалгардонии механизми иқтисодии байналмилалишавии бозори хизматрасониҳои таҳсилоти олий дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар маҷмӯъ маъқул дониста шавад ва ба экспертизаи навбатӣ пешниҳод карда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи шуъбаи таҳқиқоти муқоисавии иқтисодии Институти иқтисодиёт ва демографияи Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон, суратҷаласаи №5, аз 05.09.2022 қабул карда шуд.

Дар раванди муҳокима аз рӯи масъалаи мазкур ба төъдоди умумӣ 8 нафар ҳузур доштанд, ки аз инҳо ҳуқуқи овоздиҳӣ 6 нафар доштанд. Натиҷаи овоздиҳии қушод: Тарафдор – 6 нафар, Зид – нест, Бетараф – нест.

Раиси ҷаласа:

д.и.и., профессор,
узви вобастаи Академияи миллии
ilmҳоi Тоҷикистон, мудири шуъбаи
таҳқиқоти муқоисавии иқтисодӣ

Сайдмуродзода Л.Ҳ.

Котиби ҷаласа:

ходими илмии шуъбаи
таҳқиқоти муқоисавии иқтисодӣ

Холова Ш.Н.

Имзои Сайдмуродзода Л.Ҳ. ва Холова Ш.Н.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори шуъбаи қадрҳои
институти иқтисодиёт ва
демографияи Академияи
миллии илмҳои Тоҷикистон

Курбонов Э.